

Sygn. akt II CSK 343/17

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa M.K.
przeciwko E.D.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 listopada 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł.
z dnia 4 stycznia 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 2717,-
(dwa tysiące siedemset siedemnaście) zł tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwana E.D. złożyła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł. z dnia 28 listopada 2017 r., którym oddalono apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 15 kwietnia 2016 r. w sprawie z powództwa M.K. o zapłatę zachowku.

Sąd Najwyższy, oceniając – na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. – skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Celem skargi kasacyjnej jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rola nie polega zatem na korygowaniu ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby rzeczywiście wystąpiły. W ramach tzw. przedsądu Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należyte umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania z uzasadnieniem jest oddzielną jednostką redakcyjną skargi kasacyjnej, uregulowaną w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Nie wystarcza odwołanie się do uzasadnienia podstaw skargi kasacyjnej, nawet jeżeli wskazano w nim tożsame argumenty (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16 – nie publ.), bowiem postanowienie w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania zapada podczas innego posiedzenia i w innym składzie niż rozpoznanie skargi kasacyjnej (art. 398¹⁰ zd. 2 k.p.c.).

W skardze oparto się na przyczynie wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu przedstawianemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji

w razie powstania poważnych wątpliwości, których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z dnia 14 września 2012 r., I UK 218/12, z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12 – nie publ.). Wątpliwości muszą pozostawać w związku z rozstrzygnięciem sprawy, wykazany w uzasadnieniu wniosku (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11, z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.). Istotne zagadnienie prawne należy postawić w tak sposób ogólny i abstrakcyjny, aby mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować okoliczności faktycznych sprawy (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 – nie publ.). Kolejnym niezbędnym wymaganiem wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości, różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, oraz przedstawienie własnego stanowiska skarżącego związku zagadnienia z rozstrzygnięciem sprawy oraz wadliwością zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II PK 257/13, z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 54/12, nie publ.). Wymagania tego nie można zastąpić postawieniem samych pytań do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, nie publ.) Zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie wyraził jeszcze stanowiska w związku z przedstawionym problemem, bądź skarżący wykazał, że zachodzą przyczyny uzasadniające jego zmianę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP 2003, nr 13, poz. 5).

Skarżąca wskazuje na zagadnienia prawne sformułowane w formie pytań:

1/ Czy w sprawie o zapłatę zachowku wartość wchodzącej w skład spadku ekspektatywy wierzytelności o ustanowienie własności czasowej, wynikającej z ostatecznej decyzji administracyjnej, stwierdzającej nieważność uprzedniego orzeczenia administracyjnego, odmawiającego dotychczasowym właścicielom

prawa własności czasowej do gruntu i jednocześnie stwierdzającej przejęcie na rzecz Skarbu Państwa znajdujących się na gruncie budynków, wydanej na podstawie art. 7 ust. 2 i 5 tzw. Dekretu warszawskiego winna być oceniana jako zbywalne prawo majątkowe według stanu na dzień otwarcia spadku, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności wpływających na rynkową wartość tego prawa?

2/ Czy w razie ziszczenia się opisanej ekspektatywy po otwarciu spadku okoliczność tę należy traktować jako jeden z czynników wpływających na ocenę wartości ekspektatywy, czy też wówczas wartość ekspektatywy jest równa wartości praw do nieruchomości uzyskanych przez spadkobierców wskutek czynności prawnych dokonanych po otwarciu spadku?

Tak sformułowane zagadnienie nie spełnia powyższych wymagań, w szczególności nie może być uznane za istotne i mające znaczenie dla rozstrzygnięcia. Nieruchomości objęte działaniem dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279 ze zm.) z dniem 21 listopada 1945 r. przeszły na własność Gminy m.st. Warszawy, następnie Skarbu Państwa, a większość z nich ponownie stała się własnością jednostki samorządu terytorialnego na skutek komunalizacji. Zgodnie z art. 7 ust. 1 dekretu, dotychczasowy właściciel gruntu, prawni następcy właściciela będący w posiadaniu gruntu lub osoby prawa jego reprezentujące, a jeżeli chodzi o grunty oddane na podstawie obowiązujących przepisów w zarząd i użytkowanie – ich użytkownicy, mogli w ciągu sześciu miesięcy od dnia objęcia w posiadanie gruntu przez gminę zgłosić wniosek o przyznanie na tym gruncie jego dotychczasowemu właścicielowi prawa wieczystej dzierżawy z czynszem symbolicznym lub prawa zabudowy za opłatą symboliczną. Instytucją odpowiadająca temu prawu w latach następnych była własności czasowej za opłatą symboliczną i użytkowanie wieczyste gruntu. Pozbawienie prawa własności gruntów miało w założeniu charakter bezpowrotny, a uprawnionym podmiotom przysługiwał szczególny ustawowy ekwiwalent w postaci wskazanego prawa rzeczowego do gruntu. W myśl art. 5 dekretu budynki pozostawały własnością dotychczasowych właścicieli, o ile przepisy szczególne nie stanowiły inaczej, tym samym dekret wprowadził czasowe odstępstwo od zasady *superficies solo cedit*.

Specyficzną konstrukcją postępowania administracyjnego jest nadzwyczajny tryb stwierdzania nieważności decyzji administracyjnych z powodu wystąpienia ich kwalifikowanych wad (art. 154 i nast. k.p.a.). Organ nadzoru wszczyna nowe postępowanie, w którym kasacyjnie orzeka co do nieważności albo niezgodności z prawem decyzji, ale nie może rozstrzygać o żadnych innych kwestiach, w tym dotyczących ich prawnego bytu bądź istoty sprawy. Decyzja stwierdzająca nieważność decyzji ze względu na wady wskazane w art. 156 § 1 k.p.a. ma, co do zasady, charakter aktu deklaratoryjnego, obowiązującego z mocą wsteczną, ale o elementach konstytutywnych. Kasacyjny charakter decyzji stwierdzającej nieważność innej decyzji administracyjnej, mającej charakter konstytutywnego zdarzenia prawnego powoduje, że przestaje ona istnieć w obrocie prawnym ze skutkiem wstecznym. tj. od chwili wydania decyzji źródłowej, dotkniętej jedną z wad wymienionych w art. 156 k.p.a. Decyzja nadzorcza stwierdzająca nieważność obala dotychczasową decyzję, pozbawia ją mocy i znosi jej skutki od daty podjęcia (*ex tunc*). Konsekwentnie oznacza to, że w dacie otwarcia spadku po stronie spadkodawcy istniało prawo własności (udział we współwłasności) budynku i uprawnienie do nabycia prawa rzeczowego do gruntu, będące wówczas przedmiotem dopuszczalnego obrotu o aktualnej na tę datę wartości rynkowej, które weszły w skład spadku i stanowiły substrat zachowku. Z tych względów chybione jest zagadnienie odwołujące się do nieistniejącej „ekspektatywy wierzytelności” mającej przysługiwać b. właścicielom (ich następcom prawnym) wobec Skarbu Państwa lub m.st. Warszawy.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, o kosztach postępowania kasacyjnego orzekając na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw. z § 2 pkt 6 tegoż rozporządzenia w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r.

a.f